

ISSN 2544-591X

MONITOR JAPOŃSKI

STYCZEŃ 2020

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na aktywność tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

STYCZEŃ 2020

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

7 stycznia: premier Abe mobilizuje PLD w celu rewizji Konstytucji. Szef Partii Liberalno-Demokratycznej wezwał jej członków do nasilenia kampanii zmierzającej do rewizji japońskiej ustawy zasadniczej. Premier Abe nazwał rewizję konstytucji „historyczną misją” dla PLD. Głównym celem premiera jest wpisanie Sił Samoobrony do konstytucji i potwierdzenie ich legalności. Debata parlamentarna dotycząca ustawy zasadniczej została zaburzona przez oskarżenia pod adresem premiera Abe i jego uwikłania w organizację wiosennej uroczystości, na którą zapraszano głównie zwolenników politycznych.

9 stycznia: partie opozycyjne krytykują plan wysłania Sił Samoobrony na Bliski Wschód. Sytuacja w regionie Bliskiego Wschodu uległa pogorszeniu po zabiciu irańskiego dowódcy Kasima Sulejmaniego w Iraku, oraz odwetowym ataku raketowym Iranu na amerykańską bazę wojskową. W efekcie rząd w Teheranie poinformował, że nie czuje się zobowiązany do dalszego ograniczania procesu wzbogacania uranu. Polityka premiera Abe na Bliskim Wschodzie stała się obiektem krytyki w japońskim parlamencie. Zjednoczona opozycja naciska na wycofanie się z planu wysłania Sił Samoobrony w pobliże Zatoki Omańskiej. Zdaniem Konstytucyjnej Partii Demokratycznej misja narusza neutralne stanowisko Japonii i niesie zagrożenie dla japońskich żołnierzy, co jest pogwałceniem artykułu 9. konstytucji i regulacji ds. bezpieczeństwa.

WIZYTA PREMIERA ABE NA BLISKIM WSCHODZIE

Najważniejszym wydarzeniem w styczniu była pięciodniowa wizyta premiera Abe na Bliskim Wschodzie, zorganizowana pomimo wzrostu zagrożenia w regionie. Warto również zwrócić uwagę na kontrowersje związane z wysłaniem misji SDF w pobliże Zatoki Omańskiej oraz na 60. rocznicę podpisania traktatu wojskowego pomiędzy Japonią a Stanami Zjednoczonymi.

9 stycznia: Japonia tymczasowo zamyka ambasadę w Iraku. Po atakach na amerykańskie bazy wojskowe Japonia tymczasowo zamknęła swoją ambasadę w Iraku. Ministerstwo Spraw Zagranicznych podniosło poziom zagrożenia na Bliskim Wschodzie i wezwało swoich obywateli do ewakuacji z Iraku i rezygnacji z podróży do Iranu.

9 stycznia: japońskie firmy wycofują się z Iranu. Ataki na amerykańskie bazy wojskowe doprowadziły do wzrostu zaniepokojenia wśród japońskich przedsiębiorców na Bliskim Wschodzie. Trzy największe japońskie banki działające w Teheranie (MUFG Bank, Sumitomo Mitsui Banking Corp. oraz Mizuho Bank) podjęły decyzję o tymczasowym przeniesieniu pracowników do oddziałów w sąsiadujących państwach. Grudniowe badania opinii publicznej pokazały, że ponad 60% japońskich obywateli było przeciwnych decyzji o wystąpieniu Sił Samoobrony na Bliski Wschód.

11 stycznia: nie będzie koalicji partii opozycyjnych? Przywódcy dwóch największych partii opozycyjnych nie osiągnęli porozumienia w sprawie budowy wspólnej platformy politycznej. Rozmowy pomiędzy Konstytucyjną Demokratyczną Partią Japonii (CDP) a Demokratyczną Partią dla Ludzi (DPFP) będą nadal kontynuowane. Obecny projekt wchłonięcia DPFP przez CDP nie został zaakceptowany przez przywódcę DPFP Tamakiego Yuichiro.

11-15 stycznia: premier Abe z wizytą na Bliskim Wschodzie. W celu podtrzymania relacji sojuszniczych japoński przywódca odwiedził Arabię Saudyjską, Zjednoczone Emiraty Arabskie i Oman. Premier Abe zabiegał o zachowanie spokoju w obliczu narastającego konfliktu na Bliskim Wschodzie z udziałem Iranu i Stanów Zjednoczonych. Przywódcy Zjednoczonych Emiratów, Arabii Saudyjskiej i Omanu popierają neutralną politykę Japonii w regionie. Szef japońskiego rządu zabiegał również o zabezpieczenie dostaw ropy naftowej. 39% japońskiego importu ropy naftowej pochodzi z Arabii Saudyjskiej a 25% ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

14 stycznia: japońska para cesarska uda się z wizytą do Wielkiej Brytanii. Cesarz Naruhito i cesarzowa Masako przyjęli zaproszenie od królowej Elżbiety II. Cesarska para odwiedzi Wielką Brytanię wiosną. Będzie to pierwsza oficjalna wizyta pary cesarskiej po objęciu tronu.

15 stycznia: Japonia wysłała SDF na Bliski Wschód. Pomimo krytyki ze strony partii opozycyjnych oraz braku poparcia opinii publicznej japoński rząd zgodnie z planem wysłał dwa samoloty patrolowe oraz niszczyciel Sił Samoobrony w pobliże Zatoki Omańskiej. Japońskie jednostki mają patrolować szlaki transportowe. Minister Obrony Kōno Tarō stwierdził, że zabezpieczenie dostaw ropy naftowej jest strategicznym interesem Japonii, dlatego też misja leży w interesie obywateli.

15 stycznia: Japonia, Stany Zjednoczone i UE będą walczyć z subsydiowaniem handlu. Ministrowie handlu Japonii, Stanów Zjednoczonych oraz przedstawiciele UE osiągnęli porozumienie dotyczące konieczności wprowadzenia dodatkowych środków zwalczających subsydiowanie produktów eksportowych. Działania te są wyraźnie kierowane przeciwko Chinom, które prowadzą politykę subsydiowania rodzimego przemysłu. Rozmowy dotyczące walki z subsydiami są częścią dialogu zmierzającego do reformy Światowej Organizacji Handlu. Nowe propozycje wymieniają nowe rodzaje subsydiowania, które powinny zostać zakazane. Wśród nich znajdziemy subsydia posiadające nieograniczone gwarancje rządowe oraz subsydia przyznawane spółkom, które utraciły płynność finansową, zamiast wdrażania programów restrukturyzacyjnych. Dyskusja nad reformą WTO jest prowadzona w sytuacji zamrożenia mechanizmu rozstrzygania sporów. Stany Zjednoczone blokują proces wyznaczenia nowych sędziów do panelu apelacyjnego.

17 stycznia: szef wywiadu Japonii rozmawia z Władimirem Putinem. Kitamura Shigeru spotkał się z prezydentem Rosji w celu kontynuacji rozmów dotyczących podpisania traktatu pokojowego, które utknęły w martwym punkcie. Prezydent Putin pozytywnie ocenił rozwój relacji z Japonią i wyraził nadzieję na kontynuowanie rozmów dotyczących traktatu pokojowego z premierem Abe. Wizyta Kitamury w Rosji jest elementem strategii budowy zaufania pomiędzy państwami. Premier Abe zakomunikował, że ma zamiar udać się do Rosji w maju.

17 stycznia: japoński sąd nakazuje wstrzymanie pracy elektrowni w Ehime. Sąd w Hiroszimie podważył decyzję sądu niższej instancji i nakazał firmie Shikoku Electric Power wstrzymanie pracy reaktorów w prefekturze Ehime. Zdaniem sądu badania dotyczące możliwości wybuchu wulkanu na górze Aso, położonego około 130 km. od elektrowni nie wykluczają zagrożenia. Sąd podważył więc zgodę wydaną przez Organ ds. Regulacji Nuklearnych (NRA). Prawnicy Shikoku Electric zapowiedzieli złożenie apelacji.

20 stycznia: 60. rocznica sojuszu militarnego pomiędzy Japonią a Stanami Zjednoczonymi. W ceremonii towarzyszącej rocznicy podpisania traktatu wojskowego wzięli udział Merrill Eisenhower Atwater oraz Mary Jean Eisenhower, potomkowie prezydenta Stanów Zjednoczonych Dwighta D Eisenhowera, który podpisał porozumienie wraz z Kishim Nobusuke (dziadkiem premiera Abe Shinzō). Premier Abe stwierdził, że dąży do wzmocnienia roli jaką Japonia odgrywa w sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi, poprzez zwiększenie wydatków na obronę przestrzeni kosmicznej. Premier zwrócił również uwagę na ewolucję porozumienia militarnego, w którym Japonia i Stany Zjednoczone „bronią się wzajemnie”. Władze w Waszyngtonie próbują skłonić Tokio do zaakceptowania większych

kosztów utrzymania baz wojskowych na terytorium Japonii oraz zwiększenia obecności militarnej w regionie Azji i Pacyfiku.

22 stycznia: japoński minister środowiska przeciwny promowaniu energetyki węglowej. Minister środowiska Koizumi Shinjirō jest przeciwny projektowi finansowania budowy elektrowni węglowej w Wietnamie przez japońskie banki. Elektrownia ma zostać zbudowana przez konsorcjum chińsko-amerykańskie. Jego zdaniem projekt jest sprzeczny z polityką zmniejszania emisji i będzie powodem międzynarodowej krytyki pod adresem Japonii. Minister po raz kolejny wyraził sprzeciw wobec promowania energetyki węglowej, co najprawdopodobniej nie doprowadzi do zmiany obranego kursu rządowego.

27 stycznia: powiększenie sojuszu wywiadowczego przeciwko Korei Północnej. Porozumienie wywiadowcze „Five Eyes”, do którego należą Australia, Wielka Brytania, Kanada, Nowa Zelandia i Stany Zjednoczone będzie współpracować z Japonią, Koreą Południową i Francją. Głównym celem współpracy ma być powstrzymanie prowokacji płynących z Korei Północnej. Współpraca ma również obejmować monitorowanie chińskiej aktywności w regionie Azji i Pacyfiku i zagrożenia atakami cybernetycznymi.

28 stycznia: ewakuacja Japończyków z Wuhan. Ministerstwo Spraw Zagranicznych przeprowadziło ewakuację ponad dwustu japońskich obywateli z miasta Wuhan, zmagającego się z epidemią koronawirusa. Zdaniem ministerstwa prawie 650 obywateli czeka na powrót do kraju. W Japonii stwierdzono już 8 przypadków koronawirusa.

30 stycznia: japoński rząd popiera dopuszczenie Tajwanu do obrad WHO. Premier Abe Shinzō stwierdził, że uczestnictwo Tajwanu w obradach WHO jest konieczne do prowadzenia efektywnej walki z rozprzestrzenianiem się Koronawirusa. Jego zdaniem Tajwan nie powinien być wykluczony z powodów politycznych. Przedstawiciele Tajpej nie mogli wziąć udziału w nadzwyczajnym spotkaniu WHO zorganizowanym w Genewie 22 stycznia. Jest to kolejny ukłon japońskiego rządu w kierunku Tajwanu. Po zwycięstwie Tsai Ing-wen w styczniowych wyborach na Tajwanie japońskie MSZ wyraziło nadzieję, że jej rząd przyczyni się do budowania pokoju i stabilności w regionie.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

20 stycznia: wizyta pracowników czeskiej ambasady w elektrowni jądrowej Genkai. Elektrownia Genkai jest jedną z nielicznych działających elektrowni jądrowych na terenie Japonii. Celem wizyty było pokazanie nowych procedur i systemów bezpieczeństwa w zmodernizowanej elektrowni. Wizyta została

zorganizowana dzięki zaproszeniu ze strony japońskiego Ministerstwa Gospodarki, Handlu i Przemysłu.

20 stycznia: wizyta premiera Mateusza Morawieckiego w Japonii. Premier Mateusz Morawiecki zakończył dwudniową wizytę w Japonii, której celem był rozwój współpracy o znaczeniu strategicznym. Japonia i Polska będą pogłębiać współpracę w zakresie energetyki wodorowej, nuklearnej i węglowej. Premier Morawiecki powiedział, że współpraca energetyczna z Japonią jest pożądana z powodu wysokiego uzależnienia Polski od spalania węgla. Jego zdaniem „Polska wchodząc na wyższy poziom rozwoju gospodarczego, będzie potrzebowała tak dobrego partnera, jakim jest Japonia, w obszarze kluczowych technologii: nuklearnych, komunikacyjnych, ale również w obszarze 5G”. Polska jest również zainteresowana przyjęciem nowych japońskich inwestycji. Polski premier zapowiedział realizację nowych projektów inwestycyjnych o wartości 7 miliardów PLN. Podczas szczytu premier Abe zwrócił uwagę na umowę o współpracy w zakresie technologii wodorowej podpisaną przez koncern Toyota i grupę Lotos. Podpisany w listopadzie ubiegłego roku list intencyjny pomiędzy zakłada rozwijanie współpracy mającej na celu budowę stacji tankowania wodoru na terenie Polski.

21 stycznia: Polska i Japonia budują reaktor HTR. Premier Mateusz Morawiecki rozmawiał z premierem Abe o rozwoju współpracy w sektorze energetyki jądrowej. Japoński minister gospodarki i przemysłu Kajiyama Hiroshi wyraził nadzieję na to „że japońska technologia i know how, dotyczący budowy i utrzymania elektrowni jądrowej, zostanie wykorzystany przy realizacji reaktora jądrowego w Polsce”. Zdaniem wiceministra nauki i szkolnictwa wyższego Grzegorza Wrochny, polsko-japoński reaktor jądrowy HTR o mocy ok. 200 megawatów ma zosnąć wyprodukowany na potrzeby polskiego przemysłu.

21 stycznia: Japonia i Polska będą współpracować przy budowie CPK. Podczas wizyty premiera Morawieckiego w Tokio przedstawiciele japońskiego rządu wyrazili chęć współpracy przy budowie Centralnego Portu Komunikacyjnego. Wsparcie techniczne w ramach realizacji inwestycji zapewni doradca strategiczny. Możliwe że będzie nim Lotnisko Narita w Tokio. Japońscy partnerzy oferują wsparcie doradcze dotyczące rozwiązań technologicznych oraz organizacji i zarządzania projektem. Podczas wizyty w Japonii wiceminister infrastruktury Marcin Horała i prezes CPK Mikołaj Wild spotkali się z wiceministrem transportu Japonii Fujiim Naokim i prezesem spółki zarządzającej lotniskiem Narita Tamurą Akihiko. Japoński rząd jest zainteresowany udziałem w projektach budowy lotnisk ale także rozwojem Kolei Dużych Prędkości.

21 stycznia: Toshiba Carrier planuje otwarcie nowej fabryki w Polsce. Japoński producent sprzętu do klimatyzacji i ogrzewania planuje otwarcie w Polsce nowej fabryki o wartości 27 milionów USD. Na początku stycznia japońska spółka

poinformowała o planach ekspansji na terenie Europy i Stanów Zjednoczonych. W tym celu powstała spółka Toshiba Carrier Europe SAS. Japońska firma ma zakupić fabrykę w Gnieźnie o wielkości 17 000m². Firma ma zamiar skorzystać z trendu wzrostu zakupów urządzeń i instalacji z branży zajmującej się klimatyzacją i ogrzewaniem.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

14 stycznia: Nissan nie chce rozwiązania sojuszu z Renault. Władze grupy Nissan poinformowały, że nie rozważają zakończenia współpracy z Renault i Mitsubishi Motors. Grupa boryka się z problemami finansowymi po skandalu z aresztowaniem i ucieczką Carlosa Ghosna. Władze poinformowały, że sojusz „jest źródłem konkurencyjności grupy” na rynku motoryzacyjnym. Oświadczenie zostało wydane po tym, jak Financial Times poinformował, że kierownictwo Nissana rozważa zakończenie współpracy z Renault.

20 stycznia: japońskie firmy popierają plan rezygnacji z energetyki węglowej. Badanie przeprowadzone przez Reuters pokazuje, że większość japońskich firm jest zdania, że rząd powinien zmniejszyć zależność od spalania węgla. 30% badanych przyznaje, że taki zwrot zaszkodziłby prowadzonej przez nie działalności. Jest to kolejne potencjalne źródło nacisku na japoński rząd, który promuje eksport rozwiązań opartych na energetyce węglowej oraz zwiększa wykorzystanie tej energii w kraju. 62% ankietowanych przedsiębiorców jest zdania, że Japonia powinna zmniejszyć spalanie węgla. 20% ankietowanych twierdzi, że Japonia powinna całkowicie zrezygnować z tego surowca.

20 stycznia: Turcja oficjalnie rezygnuje z projektu budowy japońskiej elektrowni jądrowej. Rząd turecki zakończy współpracę z Mitsubishi Heavy Industries, której celem miała być budowa elektrowni jądrowej w prowincji Synop. Turecki rząd nie mógł zaakceptować wyższych kosztów projektu oraz długiego czasu realizacji inwestycji. Turcja rozważa rozpoczęcie rozmów z innymi producentami elektrowni jądrowych zainteresowanych realizacją inwestycji. Turcja planuje rozpoczęcie prac nad kolejnymi jednostkami produkującymi energię nuklearną. Pierwsza turecka elektrownia jądrowa zostanie wybudowana przez rosyjski Rosatom.

23 stycznia: Osaka Gas próbuje pozbyć się nadwyżek LNG. Firma Osaka Gas wystawiła na sprzedaż dwie dostawy LNG pochodzące z nowego projektu Freeport LNG w Stanach Zjednoczonych, które mają zostać dostarczone do Europy. Łagodna zima w Japonii oraz spowolnienie chińskiej gospodarki zmusiły japońską spółkę do poszukiwania odbiorców w Europie. Ceny LNG również

znacznie spadły w wyniku zwiększenia podaży gazu pochodzącego ze Stanów Zjednoczonych.

29 stycznia: Kansai Electric wstrzymuje pracę dwóch reaktorów. Firma Kansai Electric Power zawiesi pracę dwóch reaktorów jądrowych, ponieważ nie zakończyła w terminie budowy zabezpieczeń na wypadek ataku terrorystycznego. Zawieszenie pracy reaktorów w elektrowni Takahama jest poważnym ciosem dla regionu Kansai, który przed awarią elektrowni Fukushima I był w dużym stopniu uzależniony od energetyki jądrowej. KEPCO zmaga się również z problemami związanymi z oskarżeniami o rozdawanie łapówek przez byłych członków kierownictwa firmy.

31 stycznia: rekordowa liczba zagranicznych rezydentów w Japonii. Liczba zagranicznych pracowników przebywających w Japonii przekroczyła 1658 000 osób. Jest to wzrost o 13,6% w porównaniu z rokiem 2018. Japońskie firmy zwiększyły zatrudnienie zagranicznych pracowników w obliczu poważnych braków siły roboczej, wywołanych problemem starzejącego się społeczeństwa. Japoński rząd twierdzi, że wzrost zatrudnienia jest efektem narzędzi, których celem jest przyciągnięcie wykwalifikowanej siły roboczej. Najwięcej zagranicznych pracowników pochodzi z Chin, Wietnamu i Filipin.

KOMENTARZ

1. Sytuacja na Bliskim Wschodzie uległa znacznemu pogorszeniu po zabiciu irańskiego dowódcy Kasima Sulejmaniego w Iraku, oraz odwetowym ataku raketowym Iranu na amerykańską bazę wojskową. W efekcie rząd w Teheranie poinformował, że nie czuje się zobowiązany do dalszego ograniczania procesu wzbogacania uranu. Pomimo wzrostu zagrożenia oraz krytyki ze strony partii opozycyjnych rząd premiera Abe Shinzō pokazał głębokie zaangażowanie i działa na rzecz uspokojenia sytuacji. Premier odwiedził Arabię Saudyjską, Zjednoczone Emiraty Arabskie i Oman gdzie zabiegał o zachowanie spokoju w obliczu narastającego konfliktu. Wygląda na to, że misja zakończyła się sukcesem. Przywódcy trzech państw wyrazili poparcie dla neutralnego stanowiska Japonii. Zjednoczone Emiraty Arabskie i Oman zgodziły się również na zapewnienie wsparcia logistycznego dla japońskiej misji Sił Samoobrony, która ma patrolować szlaki żeglugowe w pobliżu Zatoki Omańskiej. Rząd premiera Abe próbuje zabezpieczyć własne interesy w regionie. Prawie 90% japońskiego importu ropy naftowej pochodzi z Bliskiego

Wschodu. Władzom w Tokio wyraźnie zależy również na odegraniu roli wiernego sojusznika Stanów Zjednoczonych. Nie wiadomo czy wysiłki japońskiego rządu w dłuższej perspektywie zostaną docenione przez administrację Donalda Trumpa.

2. Warto również zwrócić uwagę na komentarze towarzyszące 60. rocznicy podpisania sojuszu wojskowego pomiędzy Japonią a Stanami Zjednoczonymi. Z jednej strony zarówno strona japońska jak i amerykańska podkreślają znaczenie sojuszu wojskowego w obliczu rosnących zagrożeń w regionie Azji i Pacyfiku. W tym kontekście plany rozszerzenia współpracy wywiadowczej w ramach inicjatywy „Five Eyes” o Japonię, Koreę Południową i Francję wydają się jak najbardziej uzasadnione. Z drugiej jednak strony nie cichną komentarze dotyczące „nierówności” traktatu wojskowego. W ramach sojuszu Stany Zjednoczone są zobowiązane do obrony Japonii w przypadku zagrożenia. Japonia nie może przyjść Stanom Zjednoczonym z pomocą militarną ponieważ jest ograniczona przez artykuł 9 Konstytucji. Przedstawiciele administracji Donalda Trumpa twierdzą, że japoński rząd powinien zaakceptować większe koszty związane z utrzymaniem amerykańskich baz wojskowych i zwiększyć własny potencjał zbrojeniowy. Rząd premiera Abe na wiele sposobów próbuje udowodnić, że jest wiarygodnym sojusznikiem Waszyngtonu. Po pierwsze wprowadził szereg nowych regulacji bezpieczeństwa, które mają pozwolić japońskim Siłom Samoobrony na wsparcie operacji sojuszniczych. Po drugie znacznie zwiększył zakupy amerykańskiego uzbrojenia, czego najlepszym przykładem jest zakup systemu obrony przeciwrakietowej Egida oraz floty myśliwców F-35. Po trzecie japoński rząd występuje w roli mediatora w konflikcie Stanów Zjednoczonych z Iranem. Czas pokarze czy wysiłki te okażą się wystarczające i doczekają się pozytywnej oceny ze strony Stanów Zjednoczonych.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

